

Pedagogisch werkplan buitenschoolse opvang (bso)

Pedagogisch beleid in praktijk op Partou bso Twaalfbunder 2

Versie basiswerkplan

maart 2015

Laatste wijziging vestiging specifieke inhoud

januari 2017

Bestandsnaam basiswerkplan

F2.18 Pedagogisch werkplan bso

© Copyright 2014, Partou B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Partou.

Eigenaar
afd. Kwaliteit & Processen
Vestigingsnaam
Partou bso Twaalfbunder 2
Bestandsnaam basiswerkplan
F2.18 Pedagogisch werkplan bso

Versie basiswerkplan
maart 2015
Laatste wijziging vestiging specifieke inhoud
januari 2017

Dit pedagogisch werkplan is bedoeld voor pedagogisch medewerkers (pm-ers) en voor de ouders van ons kinderverblijf.

Schrijfwijze

Voor de leesbaarheid schrijven we *hij* als het gaat om een kind en *zij* als het gaat om een pedagogisch medewerker. We schrijven *ouders* waar het gaat om één of meer ouders of verzorgers.

Inhoudsopgave

1	Beleid in praktijk	5
2	De interactie basisprincipes als leidraad voor ons pedagogisch handelen	5
2.1	Hoe werkt interactiebegeleiding?	5
2.2	De zes interactie basisprincipes	6
3	Vestiging	7
3.1	Groepsindeling	7
3.2	Samenwerking tussen de groepen aan het eind van de dag	8
3.3	Gebruik ruimtes (open deuren beleid)	8
3.4	Samenvoegen van groepen	8
3.5	Voorkomen ongewenste omgangsvormen door medewerkers	9
3.6	Toegangsbeveiliging	9
3.7	Extra dag(delen)	9
3.8	Ruilen van dagen	9
3.9	Medische hulp	9
3.10	Voertaal	10
3.11	Huisregels	10
3.12	Contact met scholen	10
4	Begeleiding	10
4.1	Wennen	10
4.2	Dag invulling	10
4.3	Maaltijden en tussendoortjes	10
4.4	Traktaties	11
4.5	Zieke kinderen	11
4.6	Medicijnen	11
5	Seksuele ontwikkeling	12
6	Activiteitsaanbod	13
6.1	Verschillen tussen jongens en meisjes	13
6.2	Vallen en opstaan	13
6.3	Meer van hetzelfde	13
6.4	Het doen telt	13
6.5	Zelfredzaamheid	13
6.6	Opbouw activiteiten	14
6.7	Verhalen	14
6.8	Uitstapjes	14
6.9	Buitenspelen	15
6.10	Natuur & milieu	15
6.11	Creativiteit	15
6.12	Gebruik televisie en computer	15
6.13	Muziek	16

Eigenaar
afd. Kwaliteit & Processen
Vestigingsnaam
Partou bso Twaalfbunder 2
Bestandsnaam basiswerkplan
F2.18 Pedagogisch werkplan bso

Versie basiswerkplan
maart 2015
Laatste wijziging vestiging specifieke inhoud
januari 2017

6.14	Huiswerk	16
6.15	Vakantieactiviteiten	16
7	Sfeer in de groep	16
7.1	Ruimte: indeling en aankleding	16
7.2	Bijzondere momenten	17
7.3	Belonen en corrigeren	18
7.4	Kinderparticipatie	18
7.5	Regels en afspraken	18
7.6	Pesten	19
7.7	Vriendjes	19
8	Oudercontacten	19
8.1	Het doel	19
8.2	Breng- en haalmomenten	19
8.3	Gesprekken	20
8.4	Schriftelijke informatie	20
8.5	Oudercontact momenten	21
8.6	Website	21
8.7	Oudercommissie	21
8.8	Exit enquête	21
9	Borging van de kwaliteit	21
9.1	Personeel en opleiding	22
9.2	Ondersteuning op de groep door andere volwassenen	22
9.3	Werkinstructies/protocollen	22
9.4	Niet tevreden? Vertel 't ons.	22
9.5	Observatie welbevinden	22
9.6	Analyse van de pedagogische kwaliteit	23
9.7	Veiligheid en gezondheid	23
9.8	Deskundigheidsbevordering	24

1 Beleid in praktijk

Het algemeen pedagogisch beleid van Partou vormt het uitgangspunt voor de manier waarop wij dagelijks met de kinderen omgaan. Op basis hiervan stellen we in samenspraak met de oudercommissie dit pedagogisch werkplan samen. Hierin laten we zien hoe wij, de pm-ers, het algemeen pedagogisch beleid van Partou in praktijk brengen op onze vestiging. Wij stellen de behoefte van het kind steeds centraal. Jaarlijks kijken we opnieuw samen met de oudercommissie naar dit werkplan en passen het waar nodig aan. Dat doen we ook bij wijziging van het algemeen pedagogisch beleid.

2 De interactie basisprincipes als leidraad voor ons pedagogisch handelen

Partou kinderopvang is er van overtuigd dat vooral de pm-ers bepalend zijn voor de kwaliteit van de opvang, zij vormen de spil. Het is belangrijk dat zij respectvol, liefdevol en stimulerend met de kinderen omgaan. Zij scheppen de voorwaarden waarbinnen élk kind zich prettig voelt en zich ontwikkelt. Het is dan ook van belang dat de kwaliteit en de professionaliteit van pm-ers continu verbetert. Om pm-ers optimaal toe te rusten om het kind een emotioneel veilige omgeving te bieden en de ontwikkeling van het kind te ondersteunen en te stimuleren ontvangen de pm-ers interactiebegeleiding (IB) coaching 'on the job'.

2.1 Hoe werkt interactiebegeleiding?

Een speciaal opgeleide interactiebegeleider maakt beeldopnames van een pm-er in contact met de kinderen. Een dergelijke opname duurt circa 5-10 minuten. Nadat de opnames zijn gemaakt, vindt er een feedbackgesprek plaats. De interactiebegeleider kijkt samen met de pm-er naar de opname. Relevante fragmenten worden stilgezet of herhaald zodat initiatieven van kinderen en (non) verbale communicatie van de pm-er zichtbaar wordt. Daarbij staan de zes basis- interactieprincipes centraal. De pm-er leert om elk initiatief van elk kind te herkennen, zodat ook elk kind kan worden gestimuleerd in zijn ontwikkeling en zich prettig voelt in een veilige omgeving. Door terug te kijken naar de beelden, kunnen pm-ers de succesvolle interactiemomenten leren herkennen en daarna verder uitbreiden. Er worden in totaal drie filmpjes gemaakt en geanalyseerd in een IB-cyclus voor de iedere pm.

De positieve effecten van interactiebegeleiding zijn ruimschoots (wetenschappelijk) bewezen. Daarom wordt interactiebegeleiding breder ingezet en richten we ons ook op de interactiemomenten tussen pm-ers en ouders. Doel hiervan is de interactie tussen pm-er, kinderen en ouders (nog) succesvoller te maken. Indien de zes interactie basisprincipes in contact gehanteerd worden spreken we van een respectvolle, liefde volle en stimulerende omgeving voor kinderen. Na afloop worden de gemaakte beeldopnames vernietigd, indien er sprake is van Interactie in beeld met ouders, worden ouders vooraf geïnformeerd en om toestemming gevraagd.

2.2 De zes interactie basisprincipes

2.2.1 Initiatieven waarnemen en volgen

Kinderen nemen de hele dag initiatieven om zich te ontwikkelen. Door heel gericht te kijken en te luisteren naar kinderen, kunnen we deze initiatieven waarnemen en volgen. Het is belangrijk dat deze initiatieven herkend worden en werkelijk 'ontvangen' worden. De kinderen voelen zich dan begrepen, gehoord en gezien. Het daadwerkelijk waarnemen van deze initiatieven is van groot belang om in contact met de kinderen te komen, en aan te sluiten bij hun belevingswereld en hun ontwikkeling.

2.2.2 Initiatieven ontvangen (verbaal en non-verbaal)

Ingaan op een initiatief (ontvangen), ondersteunt de ontwikkeling van een kind. We laten een kind door middel van een ontvangstbevestiging merken dat we belangstelling hebben voor de initiatieven die het kind neemt. Een ontvangstbevestiging kan verbaal of non-verbaal zijn: je toewenden, oogcontact maken, op vriendelijke toon verbaal reageren, vriendelijke gezichtsuitdrukking, vriendelijke houding, meedoen, ja knikken, ja zeggen, herhalen wat een kind zegt.

Zo'n positieve ontvangst stelt een kind gerust; het merkt dat de volwassene hem begrijpt en voelt zich dan gezien, bevestigd en emotioneel veilig. En een kind dat zich emotioneel veilig voelt, durft meer initiatieven te nemen en kan zo zijn persoonlijke en sociale competentie verder ontwikkelen.

2.2.3 Benoemen (eigen handelen en dat wat je ziet)

Benoemen wil zeggen: taal geven aan ons eigen handelen en aan datgene wat we zien bij de kinderen. Door te benoemen wat we horen of zien, krijgen we contact met het kind. Daarnaast ondersteunt het benoemen de taalontwikkeling (persoonlijke competentie) van kinderen. De kinderen krijgen woorden voor de wereld om hen heen. Benoemen is verwoorden van eigen initiatieven, initiatieven van een kind, gebeurtenissen in de omgeving, alles wat er te zien is.

De kind-er zegt (benoemt) wat ze doet of gaat doen. Door het geven van informatie weet het kind wat er gaat gebeuren; dit schept duidelijkheid en geeft rust. Zo bevordert 'benoemen' ook de emotionele veiligheid. Bij het benoemen kunnen we 'sfeercommunicatie' toepassen: het benoemen van initiatieven, emoties, gebeurtenissen van een kind en dit terugkoppelen naar de hele groep. Hierdoor raken kinderen bij elkaar betrokken en maken we ze sociaal attent op elkaar. Bijvoorbeeld: "Marco, ik zie dat je Patrick aan het helpen bent; je bent een kanjer!" Door Marco in de groep een compliment te geven, wordt de aandacht op zijn initiatief gevestigd (een compliment wil iedereen immers graag horen). Kinderen zien dat Marco sociaal wenselijk gedrag toont. Zo wordt de ontwikkeling van de sociale competentie gestimuleerd door wenselijk gedrag uit te vergroten. Tegelijkertijd zorgt dit voor overdracht van normen en waarden.

2.2.4 Beurtverdeling (in 1 op 1 contact en in de kring)

In contact met kinderen is het wisselen van beurten belangrijk, zodat iedereen aan de beurt komt. De betrokkenheid van de kinderen duurt langer, als een kind weet dat het aan de beurt komt. Door andere kinderen bij een gesprek te betrekken, maken we kinderen sociaal attent op elkaar.

Door te zorgen voor een goede beurtverdeling, ook tijdens de individuele gesprekjes (in 1 op 1 contact) helpen we het kind zich te ontwikkelen. We geven het kind de tijd en zorgen voor de ruimte en rust die het nodig heeft om te reageren; dit nodigt hem uit om meer initiatieven te nemen.

2.2.5 Leidinggeven, leiding nemen (kind-volgend en kind-sturend)

Leidinggeven is kind-volgend. We geven het kind de leiding door het te volgen, bijvoorbeeld wanneer het een gewenst initiatief neemt. We moedigen hem aan meer initiatief te nemen door het positief te benoemen.

Leiding nemen is kind sturend. We nemen de leiding om een kind bij te sturen, bijvoorbeeld omdat het een 'ongewenst' initiatief neemt. Omdat een kind meer leert van positieve bekrachtiging dan van een negatieve afwijzing, doen we dit op een positieve, respectvolle manier: het 'ongewenste' initiatief wordt op een neutrale manier ontvangen; daarna kiezen we een positieve benadering om het initiatief naar 'gewenst' om te buigen.

Een voorbeeld:

"Ik zie dat jij (Mieke) de auto pakt van Esther; Esther was hiermee aan het spelen; jij wilt dit ook graag." Daarna wordt Mieke attent gemaakt op Esther door te benoemen wat dit met Esther doet. Vervolgens worden beiden gestimuleerd om een oplossing te zoeken.

2.2.6 Ik-benoeming

In contact met kinderen is het belangrijk dat wij onszelf benoemen als 'ik' (en dus niet met onze naam). Het kind leert zo het verschil tussen 'ik' en 'jij' en dat draagt bij aan de ontwikkeling van het zelfbesef. Bovendien druk je door de ik-vorm uit dat je deel uitmaakt van de groep, in de groep staat. De ik-benoeming ondersteunt het leidinggeven en leiding nemen.

3 Vestiging

3.1 Groepsindeling

Binnen onze bso worden kinderen opgevangen in basisgroepen met bij de basisgroep horende vaste pm-ers(pm).

Basisgroep	Leeftijdsindeling	Maximaal aantal kinderen	Aantal gekwalificeerde pm-ers*	Maximaal aantal stagiaires*
Groep 1	4-7 jaar	20	2,0	1
Groep 2	8-12 jaar	20	2,0	1

* In het hoofdstuk Borging van de kwaliteit staat beschreven welke opleidingen onze medewerkers hebben gevolgd. Deze informatie is ook te vinden op onze website, evenals de meest recente CAO Kinderopvang waarin alle kwalificatie-eisen zijn opgenomen.

Achterwachtregeling

Indien er gezien het aantal kinderen dat aanwezig is, maar één pm hoeft te worden ingezet, dan kan deze medewerker bij calamiteiten een beroep doen op vestigingsmanager Corrie Noorlander die telefonisch bereikbaar is en binnen 15 minuten aanwezig kan zijn op onze vestiging. In schoolweken is de schoonmaakhulp tot 18.00 uur aanwezig en geldt ook als achterwacht. Het telefoonnummer van de achterwacht staat op het formulier 'Actie bij calamiteit' dat bij iedere groep hangt.

Bij afwezigheid van de manager is er altijd een vervangende manager op wie de pm-ers een beroep kunnen doen.

Dienstroosters

Wij informeren ouders en kinderen over welke pm-ers er op welke dagen en in welke groep werken d.m.v. de fotolijstjes voor het raam in de gang.

Wij werken met de volgende diensten:

Een pm-er is vijf minuten voor aanvang aanwezig bij de vso die om 7.15 uur start.

Een pm-er op de bso is 15 minuten voor aanvang op locatie aanwezig i.v.m. taken en voorbereidingen voor de dag. Aan het eind van de dag werkt, afhankelijk van het aantal kinderen, 1 pm-er tot 18.00. De overige pm-ers werken afhankelijk van het aantal kinderen tot 17.00 en 17.30 uur.

De precieze tijden van deze diensten worden afgestemd op het aantal kinderen dat aanwezig is. Bij het maken van de dienstroosters hanteren we de beroepskracht-kind-ratio zoals deze wettelijk is vastgelegd (te vinden op www.1ratio.nl). In de ministeriële regeling is vastgelegd dat er per dag maximaal een half uur van de beroepskracht-kind-ratio mag worden afgeweken, met dien verstande dat ten minste de helft van het aantal beroepskrachten wordt ingezet. Indien per dag tenminste tien aaneengesloten uren bso wordt geboden kan de afwijkende inzet ten hoogste drie uren bedragen, met dien verstande dat tenminste de helft van het benodigde aantal beroepskrachten wordt ingezet en de afwijkende inzet niet plaats vindt tussen 9:30 en 12:30 en 15:00 en 16:30. Bij het opstellen van de roosters zorgen wij dat wij aan deze normering voldoen. De GGD controleert hierop.

3.2 Samenwerking tussen de groepen aan het eind van de dag

De kinderen spelen aan het eind van de dag samen in de centrale ruimte. Als het nog lekker weer is en het nog licht is buiten dan spelen de kinderen vaak tot het eind toe buiten.

3.3 Gebruik ruimtes (open deuren beleid)

Kinderen in de bso-leeftijd worden steeds zelfstandiger. Wij geven ze de vrijheid die ze nodig hebben en aankunnen. Dat geldt ook voor het gebruik van de binnen- en buitenruimte. Wij begeleiden en bewaken dit proces voor ieder kind individueel en voor de groep als geheel. Kinderen van groep 7 en 8 verblijven zelfstandig en met minimaal toezicht in groepsruimte 'de docum', zij mogen ook zelfstandig gebruik maken van de speelzaal in de school en melden zich aan en af.

3.4 Samenvoegen van groepen

Als het aantal kindplaatsen in de basisgroepen niet volledig bezet is worden deze niet volledig bezette groepen samengevoegd. Er is dan altijd voor de kinderen een vaste pm-er aanwezig, en de beroepskracht-kind-ratio blijft volgens de wettelijke richtlijn.

In de praktijk worden de kinderen van groep 1 en 2 door een vaste pm-er uit de klas gehaald en eet en drinkt hij/zij samen met de kinderen aan tafel fruit en sap. Daarna spelen de kinderen samen in de centrale ruimte of buiten. Voor de oudste kinderen van de bso is een aparte ruimte waar zij verblijven. De kinderen vanaf 8 jaar, die schriftelijke toestemming hebben van hun ouders, mogen zelfstandig spelen op het veldje.

In vakantieperioden wordt er, als er veel kinderen afwezig zijn, een apart rooster gemaakt voor de betreffende week/weken. Ook bij het opstellen van dit rooster gelden bovenstaande werkwijze en richtlijnen.

In vakanties voegen we met een andere bso vestiging samen op bso Jan Nieuwenhuysenstraat 13.

Indien de kind-bezetting hiertoe aanleiding geeft zal de complete basisgroepindeling (zoals beschreven onder de paragraaf groepsindeling) kritisch bekeken worden en waar nodig worden aangepast. Dit gaat altijd in overleg met de oudercommissie. In de praktijk spelen de kinderen samen in de centrale ruimte en streven we er altijd naar dat er per bso vestiging een vertrouwd gezicht aanwezig is voor de kinderen.

3.5 Voorkomen ongewenste omgangsvormen door medewerkers

Al onze medewerkers, en externe workshopaanbieders, dienen voor aanvang van hun werkzaamheden een geldig Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te overleggen. Na het aanvragen van de VOG worden al deze medewerkers continue gescreend door de overheid. Als er een activiteit door een externe workshopaanbieder wordt verzorgd is er daarnaast altijd een pm-er van Partou aanwezig.

Risico inventarisatie

Jaarlijks worden de risico's met betrekking tot misbruik van kinderen op onze vestiging in kaart gebracht aan de hand van een extra inventarisatieformulier behorende bij de Risico Inventarisatie Gezondheid & Veiligheid. Eventueel extra te nemen maatregelen met betrekking tot dit onderwerp worden opgenomen in het plan van aanpak en, evenals alle andere onderdelen van de risico-inventarisatie, besproken met het team en de oudercommissie.

Daarnaast wordt jaarlijks de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld en het protocol ongewenste 'Omgangsvormen c.q. seksuele intimidatie veroorzaakt door werknemers met het team besproken.

Op deze wijze willen we als team alert blijven op mogelijke risico's en ervoor zorg dragen dat we elkaar direct durven aanspreken als we ongewenst gedrag richting een kind signaleren.

3.6 Toegangsbeveiliging

De toegangsdeur van de bso heeft geen beveiliging en is vrij toegankelijk. Als het donker is gaat de deur op slot en kloppen ouders aan. Er is een lamp/schijnwerper die de ingang verlicht.

3.7 Extra dag(delen)

Indien ouders dit wensen dan kan er een verzoek tot het afnemen van een extra dag(deel) worden ingediend. Indien het gaat om incidenteel een dag extra, dan kan dit rechtstreeks aan de pm-ers van de groep worden gevraagd. Als het gaat om structureel een extra dag dan kan dit worden aangevraagd via de website of de klantenservice.

3.8 Ruilen van dagen

Alle vestigingen van Partou hebben dezelfde mogelijkheden voor het ruilen van opvangdagen. Ouders die op vaste dagen opvang afnemen, kunnen een opvang dag omruilen. Hiervoor kunnen ouders vooraf (een schriftelijke) afspraak maken met de groepsleiding of de vestigingsmanager. Ruilen is mogelijk twee weken vóór tot twee maanden na de opvang dag dat uw kind er niet is. Voor ouders zijn de voorwaarden van het ruilen terug te vinden in de aanvullende algemene voorwaarden bij het contract.

3.9 Medische hulp

Er zijn altijd één of meerdere medewerkers aanwezig, die opgeleid zijn tot bedrijfshulpverlener (BHV). De BHV-er volgt elk jaar een herhalingstraining.

Bij de ingang hangt op het prikbord een overzicht van de medewerkers die BHV zijn .

Indien consultatie door een arts voor een kind nodig is dan nemen we contact op met de ouders. Alleen in uitzonderlijke gevallen (bijvoorbeeld als we ouders onverhoopt niet kunnen bereiken) beslist de vestigingsmanager om contact op te nemen met de huisarts van het kind. De gegevens van de huisarts staan vermeld op het kindgegevensformulier.

Soms kan het noodzakelijk zijn om direct medische hulp in te roepen. In die gevallen gaan wij met de taxi naar de dichtstbijzijnde EHBO-post of bellen we 112. Uiteraard bellen wij de ouders dan zo snel mogelijk. Dichtstbijzijnde EHBO-post is: Amphia Ziekenhuis, Molengracht 21 te Breda. Telefoon: (076) 595 50 00.

3.10 Voertaal

In ons kindercentrum is de voertaal Nederlands. Het beheersen van de Nederlandse taal is de eerste stap naar een succesvolle (school)loopbaan. In onze kinderverblijven wordt door alle beroepskrachten en beroepskrachten in opleiding Nederlands gesproken en wordt een zo omvangrijk mogelijk en goed taalaanbod gerealiseerd.

3.11 Huisregels

Bij het intakegesprek worden de huisregels voor ouders op papier meegegeven.

3.12 Contact met scholen

Met de directie vindt minimaal 5x per jaar een gesprek plaats en afgesproken is dat de bso genoemd wordt in de schoolgids, en dat er een vermelding is op de website van de school en dat het mogelijk is om berichten in het nieuwsbulletin van de school te plaatsen. Ook wordt foldermateriaal door de school aangeboden aan nieuwe kinderen en wordt ook de bso bezocht bij een rondleiding door de school.

4 Begeleiding

4.1 Wennen

Voordat een kind naar de bso komt, nodigen we hem samen met de ouders uit in de groepsruimte, om alvast kennis te komen maken met de pm-er en de andere kinderen. Toch kan de eerste dag op een bso nog een grote overgang zijn voor een kind. Daarom spreken we tijdens de kennismaking met ouders en kind af of er behoefte is aan een wenperiode en gaan we in gesprek over de individuele behoeften van het kind. Als de beroepskracht-kind-ratio dit toelaat kan een kind komen wennen voor de officiële plaatsingsdatum. Wat van belang is dat de pm-er oog heeft voor het nieuwe kind en het extra aandacht geeft en wegwijs maakt in rituelen en spelmogelijkheden. 4-jarigen zijn na een schooldag moe en hebben rust en aandacht nodig.

Doelen van de wen-dag(en) zijn:

1. Opbouwen van een goede relatie met het kind
2. Opbouwen van een vertrouwensrelatie met de ouders
3. Opbouwen van goede relaties van het kind met de andere kinderen
4. Veilig voelen in de leef en speelomgeving

Mocht het kind gebruik maken van een andere Partou vestiging of overgaan naar een andere leeftijdsgroep dan dragen de pm-ers alle relevante informatie/formulieren van het kind over aan de 'nieuwe' pm-ers, zodat zij volledig op de hoogte worden gebracht.

4.2 Dag invulling

Het programma op de bso verloopt in een ritme met dagelijks terugkerende eet- en drinkmomenten en activiteiten voor de kinderen. Zo weten de kinderen wat er gaat gebeuren en kunnen ze hier op anticiperen. Dat geeft hen een gevoel van emotionele veiligheid. Oudere kinderen hebben behoefte aan meer vrijheid. Wij zorgen ervoor dat de mate van vrijheid aansluit bij de behoeften van het kind. Waar nodig, overleggen wij met de ouders en stemmen ons handelen hierop af.

4.3 Maaltijden en tussendoortjes

Eten en drinken met kinderen is een ontspannen, sociale activiteit. Bij warm weer en lichamelijke inspanning letten we er extra op dat ze voldoende drinken. De kinderen kunnen altijd water drinken.

We volgen "2.3.6 Voeding uit het kwaliteitshandboek" bij het aanbieden van maaltijden en tussendoortjes. Dit voedingsbeleid is gebaseerd op de richtlijnen van het voedingscentrum en voor ouders beschikbaar via onze website.

Hebben ouders bepaalde voedingswensen voor hun kind, vanwege een dieet of om culturele of religieuze redenen, dan houden we daar rekening mee.

4.4 Traktaties

Bij vieringen mogen kinderen trakteren. Wij verwijzen ouders voor meer informatie over gezond trakteren naar ons voedingsbeleid dat te vinden is op de website. Voor ideeën verwijzen wij ouders door naar www.gezondtrakteren.nl.

4.5 Zieke kinderen

Een ziek kind voelt zich thuis het prettigst; wij kunnen de zieke veelal niet de extra zorg en aandacht geven die het nodig heeft. Als een kind zich duidelijk niet lekker voelt of verhoging lijkt te hebben, nemen we contact op met de ouders om te overleggen.

Op een enkele uitzondering na, kan een kind met een besmettelijke ziekte gewoon op de bso komen. Om te bepalen bij welke ziekte en hoe lang een kind eventueel beter thuis kan blijven, houden wij ons aan de richtlijnen van de GGD. Wij vinden het belangrijk te weten óf en om welke besmettelijke ziekte het gaat vanwege onze meldingsplicht aan de GGD. Bovendien kunnen wij dan de andere ouders van het kinderverblijf op de hoogte stellen; vooral voor zwangere ouders/verzorgers is dit van belang. Als kinderen op onze bso een besmettelijke ziekte hebben (of als er hoofdluis heerst), dan vermelden we dat op een gele poster op de voordeur.

Voor meer informatie kunnen ouders terecht bij de manager van ons kinderverblijf.

4.6 Medicijnen

Ouders kunnen aan ons vragen om hun kind bepaalde geneesmiddelen toe te dienen. Dit kunnen geneesmiddelen zijn die door de huisarts of specialist zijn voorgeschreven en dus 'op recept' en op naam van het kind zijn verkregen. Daarnaast geldt dit ook voor (homeopathische) zelfzorgmiddelen, die niet 'op recept' verkregen zijn, bij apotheker en drogist. Wij kunnen alleen aan dit verzoek voldoen als het middel in de originele verpakking met originele (geen kopie) bijsluiter wordt aangeleverd óf als op het middel of op de verpakking staat aangegeven hoe het middel moet worden toegediend. Bovendien vragen we van ouders om een verklaring medicijntoediening in te vullen.

Paracetamol en overige koortsverlagende zelfzorgmiddelen vormen hierop een uitzondering. Koorts is een natuurlijke reactie van het lichaam ten aanzien van een virus/infectie. Door het gebruik van paracetamol wordt deze reactie onderdrukt. Bovendien kan door het gebruik van paracetamol een allergische reactie optreden (huiduitslag, galbulten). Derhalve zijn wij terughoudend met het toedienen van paracetamol om de koorts te onderdrukken. Paracetamol wordt op de bso bovendien alleen toegediend als het kind al twee keer eerder elders paracetamol heeft gehad zodat uitgesloten is dat het kind een allergische reactie krijgt. Ouders dienen, net als bij de overige medicijnen, de paracetamol zelf mee te nemen en een verklaring medicijntoediening in te vullen.

5 Seksuele ontwikkeling

Peuters en kleuters kunnen heel nieuwsgierig zijn naar hun lijf en dat van anderen. Ze worden zich bewust van de lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes. 'Doktertje' spelen en 'vader & moedertje' zijn favoriet in de peuter- en kleuterleeftijd. Deze spelletjes zijn een normaal onderdeel van de seksuele ontwikkeling. We verbieden het niet, maar kunnen er wel regels aan stellen en begrenzen. Bijvoorbeeld dat we voorzichtig met elkaar moeten zijn, en dat kinderen 'nee' mogen zeggen als ze iets niet prettig vinden. Ook zijn we er alert op dat er niets in lichaamsopeningen (mond, oor, neus, vagina, billen) wordt gestopt. Wij hebben hierin een observerende taak, zodat we weten wat er bij de kinderen speelt. Kleuters willen alles weten. Dit geldt ook voor seksualiteit. Zwangerschap en geboorte hebben voor kleuters nog geen relatie met seksualiteit. We vinden het wel belangrijk om op hun vragen in te gaan. Dit doen we dan ook zo veel mogelijk.

Vanaf een jaar of 6 lijken kinderen minder interesse te hebben voor seksualiteit. Ze stellen minder vragen en tonen minder openlijke belangstelling voor elkaars lichaam. De ontwikkeling gaat wel gewoon door; er gebeurt nu veel meer buiten het gezichtsveld van de volwassenen. Schaamte begint een rol te spelen. De eerste verliefdheden ontstaan. Die kunnen heftige gevoelens teweegbrengen zonder dat daar seksuele gevoelens aan gekoppeld hoeven te worden. We vinden het belangrijk om open over seksualiteit te praten met kinderen, kinderen serieus te nemen en ze duidelijk antwoord op hun vragen te geven. Daarnaast willen we kinderen meegeven dat het belangrijk is om eigen grenzen aan te geven en rekening te houden met grenzen van andere kinderen.

Vanaf een jaar of 8 worden de gevoelens van verliefdheid intenser. De gevoelens van verliefdheid en lichamelijk contact worden nu ook meer aan elkaar gekoppeld. De verliefden zoeken elkaars aanwezigheid op en gaan bijvoorbeeld tegen elkaar aanzitten of lopen hand-in-hand. De seksuele voorkeur wordt met voorzichtige stappen verkend, hoewel dit een lang proces is. In deze leeftijdsfase worden vaak grapjes over 'homo's' gemaakt. Wij accepteren dit niet, maar gaan hierover in gesprek.

Op de bso willen we uitdragen dat we respect hebben voor de ander en dat we de ander in zijn/ haar waarde laten. We hebben wel een aantal zaken vastgelegd om een duidelijke en eenduidige manier van handelen te hanteren als het gaat om de seksuele ontwikkeling. Belangrijk is dat we een veilige en open vertrouwensband met de kinderen opbouwen. Daarnaast vinden we knuffelen een belangrijke manier van contact maken. We geven de kinderen de ruimte die ze nodig hebben om zichzelf te ontwikkelen.

Kinderen van 4 tot 8 jaar zijn bezig met het leren aangaan van (intieme) relaties en vriendschappen. Kinderen van deze leeftijd kunnen "seksuele gedragsregels" leren. Bijvoorbeeld geen uitingen van seksualiteit waar anderen bij zijn. Zij raken zich steeds meer bewust van wat wel of wat niet kan. Zij zullen niet zo snel meer in het openbaar hun eigen geslachtsdelen aanraken. Op deze leeftijd kunnen de eerste verliefdheidsgevoelens ontstaan, zonder dat er seksuele gevoelens aan gekoppeld zijn.

Kinderen van 9 tot 12 jaar raken langzaam aan introverter als het gaat om seksueel gedrag en uitingen. Zo kan er in deze fase strikt onderscheid gemaakt worden tussen jongens en meisjes en kan er sekse specifiek gedrag optreden. Er kan sprake zijn van schaamte en wordt de badkamerdeur op slot gedaan. Tegelijkertijd neemt ook de nieuwsgierigheid toe naar volwassen seksualiteit zoals zoenen en strelen. Verliefdheid gaat dan ook gekoppeld worden aan lichamelijk contact. Tussen de 10 en 15 jaar kunnen jongens hun eerste (nachtelijke) zaadlozing krijgen en meisjes de eerste menstruatie.

De pm-er heeft een open houding naar de kinderen (en de ouders) toe. De kinderen moeten zich veilig voelen en het gevoel hebben dat zij o.a. zaken omtrent de seksuele ontwikkeling gewoon bespreekbaar of kenbaar kunnen maken. De pm-er is geduldig, begripvol en respectvol. De pm-er kan zich inleven in de

belevingswereld van het kind, en neemt de kinderen serieus. Zij zorgt ervoor dat contacten tussen kinderen goed verlopen en helpt, waar nodig, om samen naar een oplossing te zoeken en door grenzen aan te geven. De pm-er pm kan, op kindniveau, zaken omtrent de seksuele ontwikkeling bespreekbaar maken.

6 Activiteitenaanbod

Bij onze bso staan plezier en lekker bezig zijn als vrijetijdsbesteding voorop.

Met een breed aanbod van activiteiten en materialen dagen we de kinderen uit om te ontspannen door zich in te spannen en zo allerlei vaardigheden te ontwikkelen. Spelenderwijs, op vrijwillige basis en met groot plezier doen ze allerlei ervaringen op en komen sociale vaardigheden, cognitieve en motorische vaardigheden, fantasie en creativiteit aan bod. De kinderen kunnen zelf het initiatief nemen en daarnaast kiezen uit allerlei activiteiten die we ze aanbieden.

6.1 Verschillen tussen jongens en meisjes

We spelen in op de verschillende interesses en behoeften die jongens en meisjes kunnen hebben. Die verschillen hebben deels te maken met de ontwikkeling van de hersenen. De linker hersenhelft ontwikkelt zich langzamer dan de rechter. En door de invloed van het mannelijke hormoon testosteron, verloopt dat proces bij jongens langzamer. Daarom hebben zij meer behoefte aan grof motorische bewegingen, waarbij ze letterlijk de ruimte nodig hebben. Ze kunnen al snel hun interesse verliezen bij activiteiten die een beroep doen op hun fijne motoriek. De ontwikkeling van de fijne motoriek verloopt bij meisjes sneller; daarom zal hun spanningsboog bij dergelijke activiteiten groter zijn dan bij jongens. Om dezelfde reden uiten jongens zich veelal fysiek en stoeien daarom graag met elkaar. We kijken naar het individuele kind en sluiten aan op zijn/haar behoefte ongeacht of het een jongen of een meisje is. Ieder kind krijgt de ruimte die het nodig heeft.

6.2 Vallen en opstaan

Wij geven kinderen de ruimte situaties te oefenen en ervaren te leren. Dit gebeurt soms letterlijk met vallen en opstaan. Kinderen leren zo risico's in te schatten. Spelen zonder risico kan niet, uiteraard begeleiden wij de kinderen hierin.

6.3 Meer van hetzelfde

Kinderen willen soms gedurende langere tijd achter elkaar met dezelfde activiteit bezig zijn. Bijvoorbeeld de hele week met Kapla of met dinosaurussen spelen. Zo vergroten ze hun concentratie en verdiepen met fantasie hun spel. Alle ervaringen krijgen de tijd om in de hersenen te worden opgeslagen. We geven kinderen die langere tijd met een zelfde activiteit bezig willen zijn daarvoor de gelegenheid en tijd.

6.4 Het doen telt

Voor alle kinderen geldt dat het eindresultaat van hun activiteit niet belangrijk is, maar de weg ernaar toe. Die weg bestaat uit uitproberen en ervaringen opdoen. Zo is het bijvoorbeeld een enorme ervaring als een kind zelfstandig aan de hand van een recept cakejes bakt. Dat vergroot zijn zelfvertrouwen en zelfstandigheid.

6.5 Zelfredzaamheid

Binnen de bso zijn zelfstandigheid en zelfredzaamheid sleutelwoorden. De kinderen krijgen, aansluitend bij hun leeftijd, meer vrijheden. Vanaf achtjarige leeftijd kan een zelfstandigheidcontract worden afgesloten.

Eigenaar
afd. Kwaliteit & Processen
Vestigingsnaam
Partou bso Twaalfbunder 2
Bestandsnaam basiswerkplan
F2.18 Pedagogisch werkplan bso

Versie basiswerkplan
maart 2015
Laatste wijziging vestiging specifieke inhoud
januari 2017

Dit contract wordt tussen locatiemanager, ouder en kind gesloten. Aan de hand hiervan kan het kind zelfstandig een aantal (handige) activiteiten ondernemen zoals van de bso naar school en terug lopen. Of een boodschap doen, bij een vriendje of gewoon buiten spelen. De afspraken die met ouders en kind gemaakt kunnen worden zijn afhankelijk van de vestiging en haar omgeving. Uiteraard wordt dit contract afgesloten op het moment dat het kind er ook echt aan toe is.

6.6 Opbouw activiteiten

Het activiteitenaanbod werken we uit volgens drie pijlers:

Vrije activiteiten

Kinderen kunnen op eigen initiatief, zelfstandig aan de slag met het aanwezige spel of creatief materiaal, dat op de bso aanwezig is. Het zij alleen of samen in een groepje. Het spelmateriaal is uitdagend en toegespitst op de leeftijdsgroep. Om het samen spelen te stimuleren, hebben we veel spelmateriaal dat hiertoe uitnodigt.

Open activiteiten

Wij bieden activiteiten aan. Het kind kiest of het hieraan deelneemt, of iets anders gaat doen. Het aanbod is flexibel en biedt kinderen de ruimte om zelf met initiatieven te komen voor activiteiten of met een eigen inbreng te hebben in de aanpak. Het kan daarom gebeuren dat een door ons voorbereide open activiteit een andere wending krijgt en uiteindelijk wordt afgesloten met bijvoorbeeld een heel ander spel.

Extra georganiseerde activiteiten

Kinderen kunnen vooral in vakanties deelnemen aan workshops en cursussen van interne en externe specialisten (trainers, instructeurs of pm-ers). Ze kunnen zo kennis maken met allerlei activiteiten en ontdekken waar hun talenten liggen. Meedoen aan deze activiteiten is niet verplicht; we leggen daarvoor het initiatief bij de kinderen. Als kinderen eenmaal hebben besloten om mee te doen stimuleren we hen wel om ook daadwerkelijk deel te nemen en de workshops compleet af te ronden. Bij de planning van de workshops houden we rekening met de leeftijd en interesses van de kinderen. Vooraf wordt aan de kinderen gevraagd waar hun interesse naar uit gaat of we laten de kinderen vooraf kiezen uit een aantal mogelijkheden. Via het activiteitenboekje dat per half jaar én per vakantie wordt gemaakt worden de kinderen en ouders geïnformeerd.

6.7 Verhalen

Luisteren naar een verhaal, benoemen waar het over gaat en wat je ervan vindt, stimuleert de taalontwikkeling; de woordenschat wordt groter. Voorlezen is ook vaak een groepsactiviteit; kinderen en pm-ers nemen de beurt en luisteren naar elkaar. Kinderen kunnen ook zelf een boek lezen; dat prikkelt niet alleen hun fantasie, maar kan ook een fijn rustmoment zijn.

6.8 Uitstapjes

We maken onder andere uitstapjes tijdens de vakanties. Dat vergroot de wereld van de kinderen; ze doen zo weer nieuwe ervaringen op. Tijdens uitstapjes gelden de veiligheidsvoorwaarden zoals beschreven in het kwaliteitshandboek. In vakanties gaan we met de kinderen bv. naar het bos. Overige uitstapjes zijn op loopafstand van de locatie. Of we gaan met de natuurbus naar het bos. In vakanties gaan we dan bijv. naar de speeltuin, de bioscoop, de bowlingbaan of naar de optocht kijken met Carnaval.

6.9 Buitenspelen

Buitenspelen doen we zoveel mogelijk iedere dag. Daar hebben kinderen letterlijk de ruimte voor grof motorische bewegingen en kunnen ze zich uitleven: klimmen en klauteren, rennen en fietsen. Buiten worden ook activiteiten aangeboden als sport en spel en onderzoeken van de natuur.

6.10 Natuur & milieu

Kinderen krijgen hun normen en waarden overgedragen door hun directe verzorgers. Wij hebben dus een voorbeeldfunctie, ook ten aanzien van het milieu.

Vooral de kennismaking met de natuur staat voorop, zodat kinderen deze leren waarderen. De pm-ers zullen de kinderen hiertoe bewust bij de natuur betrekken. De aandacht voor het milieu zal vanuit dit standpunt op een speelse manier en vanuit een voorbeeldfunctie worden meegenomen.

Voorbeelden om kinderen bij de natuur te betrekken:

- Aandacht voor de seizoenen, bijvoorbeeld door de aankleding van het lokaal, door creatieve activiteiten.
- Buiten spelen in alle jaargetijden.
- Werken met plantjes en zaadjes. Het maken van een kindertuin.
- Aandacht voor diverse diersoorten, door voorlezen en bezoek kinderboerderij.
- Bewust omgaan met dieren als slakken en lieveheersbeestjes.

Voorbeelden om kinderen bij het milieu te betrekken:

- Mee laten helpen bij het opruimen van papier/glas op het kinderverblijf in de daarvoor bestemde bakken.
- Geen afval op straat (laten) gooien.
- Zuinig leren omgaan met water bij het handen wassen.
- Kosteloos materiaal gebruiken. (Tekens) papier optimaal gebruiken.

Omgaan met de natuurlijke omgeving is een plezierige manier om allerlei activiteiten aan te bieden bijvoorbeeld: het verzamelen van kastanjes om mee te knutselen, bloembolletjes planten of een sneeuwpop maken. Het gaat om voelen, zien en beleven van de natuur. De natuur is ook kwetsbaar. We leren kinderen om voorzichtig met planten en dieren om te gaan. Respect en oog hebben voor de natuur en wat er leeft is een belangrijk aandachtsgebied op de bso. Oog hebben voor jaargetijden in al zijn facetten is een terugkerend thema.

6.11 Creativiteit

We geven ruim baan aan de creativiteit van kinderen door bij elke activiteit de inbreng van kinderen een grote rol te laten spelen. We stimuleren hun creatieve proces door activiteiten aan te bieden die niet van tevoren zijn ingevuld of waar niet aan de hand van een voorbeeld wordt toegewerkt naar een bepaald eindresultaat. Spelenderwijs en in gesprek met kinderen komt er iets tot stand. Het gaat niet om het eindresultaat maar om het proces.

We maken gebruik van de eigen creatieve oplossingen die kinderen hebben, zowel in het spel als tijdens een knutselactiviteit. We geven kinderen de ruimte allerhande materiaal op hun eigen wijze te gebruiken. Zo wordt het materiaal optimaal onderzocht. Wij voegen hoogstens een element toe aan de activiteit, maar schrijven niets voor en laten kinderen bepalen wat ze met het materiaal doen.

6.12 Gebruik televisie en computer

Kinderen komen al heel jong in aanraking met televisie en computer. Partou gaat daar zorgvuldig mee om en heeft een multimediewijzer ontwikkeld. Wilt u meer hierover weten vraag naar de folder 'multimedia bij Partou'. Voor het gebruik van de computer en spelcomputer zijn huisregels opgesteld. Er is ook de

mogelijkheid om in vakanties of op een studiedag bij slecht weer naar een DVD te kijken. Kinderen mogen in de bso geen gebruik maken van een eigen mobiele telefoon of iPad.

6.13 Muziek

Tijdens feesten en jaarthema's wordt muziek gebruikt om aan te sluiten en de sfeer te scheppen die bij het feest of het thema hoort. Voor de kinderen hebben we cd's die zij kunnen afspelen, het is een grote inspiratiebron voor dans en toneelstukjes.

6.14 Huiswerk

Er is ruimte en gelegenheid voor de kinderen om huiswerk te maken. In overleg met ouder en kind worden hier afspraken over gemaakt.

6.15 Vakantieactiviteiten

Enkele weken voor de vakantie maken de pm-ers een vakantieprogramma met iedere dag activiteiten. De kinderen en ouders worden voor de vakantie geïnformeerd over het programma d.m.v. een activiteitenboekje wat vooraf per mail wordt verstuurd. Van het programma kan afgeweken worden als daar een goede reden voor is. Het is belangrijk dat de pm-ers zich in grote lijnen aan het programma houden. Het kind komt met een bepaalde verwachting naar de bso en dan is het fijn als hier ook uitvoering aan wordt gegeven. In vakanties voegen de bso locaties van Partou samen op één locatie. De bso locatie aan de Jan Nieuwenhuysenstraat 13 in Breda is dan de centrale opvangplek voor de bso kinderen met een vakantiecontract. Afsgesproken is dat wanneer mogelijk 1 pm-er van de eigen vestiging van de bso aanwezig is zodat kinderen zich veilig en geborgen kunnen voelen.

7 Sfeer in de groep

Sfeer is belangrijk in de groep. Een goede sfeer draagt bij aan het gevoel van emotionele veiligheid. Dat is een belangrijke voorwaarde voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. In dit hoofdstuk worden de aspecten beschreven die van invloed zijn op de sfeer.

7.1 Ruimte: indeling en aankleding

Het spelmateriaal is uitdagend, fantasierijk en past bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Wij dragen waar mogelijk samen met de kinderen, verantwoordelijkheid voor de verzorging, uitstraling en aankleding van de groep. We leren kinderen om spullen op te ruimen waarmee ze gespeeld hebben. Hiermee stimuleren wij de zelfstandigheid, participatie, het groepsgevoel en het verantwoordelijkheidsgevoel. Bovendien blijven ruimtes zo overzichtelijk en voorkomen we dat kinderen overprikkeld raken. Een overprikkeld kind komt moeilijker tot spel, omdat er steeds iets nieuws is wat zijn aandacht vraagt. We vinden geconcentreerd spelen belangrijk, omdat spelen de manier is waarop kinderen leren. Door het uitdagende spelmateriaal, het gevoel van herkenning en de veiligheid van de vaste (stam)groepsruimte stellen we kinderen in staat zich op allerlei gebieden te ontwikkelen.

De bso maakt gebruik van 3 ruimtes. Het bso-lokaal, een klaslokaal waar overdag een klas in verblijft en de docum-ruimte in de gang. Iedere ruimte heeft een eigen indeling van hoeken waarbij we rekening houden met de leeftijden van de kinderen. De bso-ruimte is voor de voorschoolse opvang en de onderbouwleeftijd. In deze ruimte hebben we een huishoek, knutsel/ tekenhoek, barbiehuis, rusthoek en computerhoek. In het

lokaal naast de bso is een computerhoek. In de docum-ruimte, in de gang, drinken en eten de kinderen uit groep 7 en 8 zelfstandig. Zij melden zich aan bij het bso lokaal, vertellen wat zij gaan doen en melden zich ook weer af.

7.2 Bijzondere momenten

Aan bepaalde gebeurtenissen in het leven van het kind besteden we bijzondere aandacht. We vieren verjaardagen en nemen afscheid van een kind dat overgaat naar een volgende groep. We besteden ook aandacht aan feesten en feestdagen vanuit de culturele achtergrond van de kinderen op onze groep. Een bijzonder moment kan ook een verdrietige gebeurtenis zijn, zoals het overlijden van een opa of oma. We besteden hier aandacht aan, afgestemd op de behoefte van het betreffende kind en de andere kinderen in de groep.

Elk feestje kent zijn eigen, vaste rituelen, die ervoor zorgen dat de kinderen weten wat er komen gaat. Zo ervaren ze een gevoel van zekerheid en veiligheid.

We vinden het ook belangrijk om bijzondere aandacht te besteden aan het afscheidsfeestje; het kind kan een periode afsluiten en aan een nieuw 'avontuur' beginnen. Hij neemt afscheid van de oude groep, van de groepsgenootjes en de pm-ers en van gebruiken en gewoonten. Ook voor de 'achterblijvers' is afscheid nemen belangrijk. Zij missen immers een groepsgenootje. Door steeds dezelfde rituelen terug te laten komen, worden kinderen gesteund en begeleid in het zetten van de volgende stap.

De betrokkenheid van de kinderen onderling speelt bij de bijzondere momenten een belangrijke rol. Samenwerken, rekening houden met elkaar en respect hebben voor anderen zijn allemaal aspecten van betrokkenheid die aan bod komen. Vanuit die betrokkenheid besteden we bijvoorbeeld ook speciale aandacht aan een kind dat een broertje of zusje heeft gekregen, of een kind dat er niet bij kan zijn omdat hij ziek is. Sensitiviteit is een belangrijke attitude van pm-ers. Wij stellen ons sensitief op en maken vanuit betrokkenheid de kinderen sociaal attent op elkaar. We hebben aandacht voor het individuele kind en voor de groep. Wij herkennen en benoemen emoties en zorgen voor een ontspannen en vrolijke sfeer.

Elk jaar zijn er weer een aantal feesten te vieren. Om aan elk feest aandacht te besteden is haast niet mogelijk en wordt op den duur ook niet leuk meer. Daarom hebben wij voor de belangrijkste en leukste feesten gekozen, die we samen met de kinderen vieren. Hieronder volgt een lijst daarvan.

Verjaardagen

Aan de verjaardagen van de kinderen wordt aandacht besteed. Dat houdt in dat de jarige op de stoel mag gaan staan en er worden dan verschillende verjaardag liedjes gezongen. Wanneer we uitgezongen zijn, mag de jarige trakteren & grabbelen. Daarna mag iedereen gaan spelen. De verjaardag van een pm-er wordt ook gevierd.

Pasen

Van 'vieren' is met Pasen niet echt sprake. We kunnen beter zeggen dat het een soort project is. De groep wordt versierd en er wordt geknutseld.

Sinterklaas

We beginnen met versieren en schoen zetten zodra de Sint in het land is. Dan volgt er een periode met het zingen van liedjes, knutselen en kleuren van Sint en Piet tekeningen. De kinderen die willen kunnen op TV 'de club van sinterklaas' kijken. We eindigen deze periode met de sinterklaasviering. Dit doen we met alle kinderen. Deze dag laten we ieder jaar rouleren. Ieder jaar kleden we dit feest anders aan.

Kerstmis (en Nieuwjaar)

Wanneer de Sinterklaastijd voorbij is, wordt de groep ongeveer een week later in een kerstsfeer gebracht. De grote sneeuwpop wordt gezet en versierd, de kerst kleurplaten komen tevoorschijn en de kerstkaarten worden opgehangen. Vooral muziek en lichtjes zorgen voor een fijne sfeer.

Jaarfeest

Elk jaar organiseert de oudercommissie in samenwerking met het team een thema-feest voor de kinderen en de ouders/verzorgers.

Overige

Buiten deze feesten hebben we ook elk jaar een aantal thema's lopen, zoals de herfst, de winter, de zomervakantie, etc. Bij alle feesten en projecten wordt er veel aan creativiteit gedaan. Denk hierbij aan knutselen, kleuren, verven, kleien, e.d.

7.3 Belonen en corrigeren

Wij belonen positief en gewenst gedrag van kinderen zoveel mogelijk met een compliment. Uitgangspunt hierbij is dat een kind meer leert van belonen dan van corrigeren. Wij spreken kinderen aan op hun gedrag, niet op wat of hoe ze zijn. Als er sprake is van ongewenst of lastig gedrag, dan zullen we proberen te achterhalen wat de reden hiervan is. Wij staan open voor deze achterliggende gevoelens, zodat we het negatieve gedrag kunnen ombuigen naar positief gedrag.

Als kinderen in een conflictsituatie komen, grijpen we niet direct in. We stellen ze in staat de situatie zelf op te lossen, omdat dat belangrijk is voor hun ontwikkeling naar zelfstandigheid. We ondersteunen hen als ze er zelf niet uitkomen of als de veiligheid (fysiek en of emotioneel) in gevaar komt.

We brengen de ouders op de hoogte als zij hun kind komen ophalen. We lichten ze in over de voorgevallen situatie en over hoe de pm-er gehandeld heeft. Bij herhaling van gedrag dat tot conflicten leidt, bespreken we met de ouder of ze dit herkennen, hoe zij ermee omgaan en hoe we gezamenlijk met dit gedrag omgaan.

Wij handelen bij een conflictsituatie volgens het stappenplan dat staat beschreven in de werkinstructie 'Corrigeren en conflicthantering'.

7.4 Kinderparticipatie

Wij vinden het belangrijk dat kinderen zelf keuzes kunnen maken. Kinderparticipatie is daarom essentieel voor onze manier van werken. We volgen daartoe zoveel mogelijk de behoeftes en initiatieven van het kind. Dit betekent o.a. dat kinderen ideeën kunnen aandragen voor activiteiten. Tijdens kringmomenten praten we regelmatig over allerlei zaken die de bso aangaan. Zoals: regels, welke spelletjes ze leuk vinden, omgang met elkaar. Bij het samenstellen van het activiteitenaanbod en de aanschaf van materiaal, hebben de kinderen natuurlijk een stem. We luisteren goed naar hun behoefte en meningen en kijken daarbij naar de mogelijkheden in plaats van de onmogelijkheden.

Wij ondersteunen kinderen in het kenbaar maken van hun wensen en creëren een sfeer waarin zij zich veilig voelen. We ontvangen hun initiatieven en spelen hierop in. We helpen kinderen keuzes te maken als ze dit moeilijk vinden. We stemmen onze manier van handelen telkens af op het ontwikkelingsniveau van het individuele kind en hanteren daarbij heel bewust de interactieprincipes.

7.5 Regels en afspraken

Binnen elke groep gelden er regels en afspraken die de sociale ontwikkeling ondersteunen en daarnaast zorgen voor een emotioneel veilige omgeving. We stellen zoveel mogelijk in samenspraak met de kinderen de (gedrags-)regels op over hoe we met elkaar omgegaan en hoe we samen zorgen voor de groepsruimte. Daar horen ook de eventuele consequenties bij voor kinderen die zich hieraan niet houden. We stimuleren de

sociale competenties van de kinderen en leren hen waarden en normen door rekening te (leren) houden met elkaar en door te (leren) omgaan met elkaar.

Ook maken we afspraken met de ouders over wat hun kind wel of niet zelfstandig mag. Bijvoorbeeld zelfstandig naar huis of de sportvereniging gaan.

7.6 Pesten

Bij pestgedrag handelen we zoals beschreven staat in het protocol 'Omgaan met pesten'. Dit protocol is opgesteld volgens de methode 'no blame'. Dat wil zeggen, het gaat ons niet om de schuldvraag, maar om het pesten te stoppen. We doen nadrukkelijk een appèl op het inlevingsvermogen van de pester en de eventuele meelopers. We gaan met zowel de pester als de gepeste in gesprek, maar ook met de omstanders als dit een terugkerend patroon is. We vragen naar het waarom van wat er is gebeurd en hoe beiden (pester en gepeste) zich hierbij voelen. We maken de omstanders duidelijk dat zij medeverantwoordelijk zijn. We bespreken met ze hoe het werkt, en dat als zij zich anders op stellen – namelijk het gedrag van de pester afkeuren- zij dit patroon kunnen doorbreken.

Het team van de school en van de bso hebben een KiVa training gevolgd om te leren hoe om te gaan met pestgedrag en het daaraan gekoppelde stappenplan te volgen.

Als een kind (of de ouders van dat kind) aangeeft dat het gepest wordt op de bso, nemen we dit altijd serieus. Door zorgvuldige observatie en gesprekken met kinderen en de ouders van het kind dat wordt gepest, én de 'pesters', zullen wij proberen te achterhalen wat er binnen de groep kinderen speelt.

Uitgangspunt is dat wij actief luisteren en niet bevooroordeeld zijn. Ons doel is een warme, liefdevolle en geborgen omgeving bieden waarin alle kinderen zich emotioneel veilig voelen.

7.7 Vriendjes

De kinderen mogen incidenteel een vriendje of vriendinnetje meenemen. Dit wordt van te voren overlegd tussen ons en de ouders. De mogelijkheden zijn afhankelijk van de bezetting. Als er een vriendje of vriendinnetje meekomt worden de belangrijkste (contact)gegevens genoteerd op de aanwezigheidslijst en wordt afgesproken dat het vriendje of vriendinnetje voor 17.00 uur wordt opgehaald.

8 Oudercontacten

8.1 Het doel

Het doel van de oudercontacten is om een vertrouwensband en een goede samenwerking op te bouwen en ervoor te zorgen dat de twee opvoedomgevingen, thuis en de bso, goed op elkaar zijn afgestemd. Dat vereist zoveel mogelijk afstemming tussen de pm-er en de ouders. We leren de kinderen goed kennen en wisselen ervaringen en aanpak uit.

8.2 Breng- en haalmomenten

Op de bso spreken wij de ouders voornamelijk bij het ophalen. We vertellen ze dan hoe de middag is verlopen en hoe het kind de middag heeft beleefd.

Als er bijzonderheden zijn, bespreken we die ook. Bijvoorbeeld als we merken dat het kind meer vrijheid aan zou kunnen.

Natuurlijk bieden we ouders altijd de gelegenheid om een afspraak te maken voor een uitgebreider gesprek. Dit kan op ons initiatief of op initiatief van de ouders (zie ook Oudergesprekken).

Tijdens vakantie of studiedagen zullen wij in de ochtend vragen of er bijzonderheden zijn. Kortom: wij vragen om informatie die van belang is om de initiatieven van een kind beter te begrijpen en hem zo goed mogelijk te kunnen begeleiden.

Als ouders hun kind niet zelf komen halen, dienen ze dit van te voren te laten weten. Uit veiligheidsoverwegingen geven wij kinderen niet zonder toestemming van de ouders mee aan een derde. Om diezelfde reden kunnen kinderen alleen opgehaald worden door iemand boven de 12 jaar.

Als ouders het kind toestemming geven om zelfstandig naar huis te mogen gaan, tekenen de ouders hiervoor op het vrijetijdsformulier. Als we zien dat het kind niet goed met zijn vrijheid omgaat, bespreken we dit met de ouders. Met de ouders wordt afgesproken op welke wijze we contact onderhouden als het kind dagelijks zelfstandig naar huis gaat.

8.3 Gesprekken

Intakegesprek

Wanneer een kind definitief geplaatst is op de bso, nodigt de pm-er van de bso de ouder uit voor een kennismakings-/intakegesprek. Bij voorkeur is hierbij ook het kind aanwezig. Tijdens dit gesprek wisselen we informatie uit en kan het kind alvast kennismaken met groepsgenootjes en groepsleiding. Tevens wordt het kindgegevensformulier ingevuld en kunnen ouders aangeven voor welke zaken zij al dan niet toestemming verlenen, zoals het maken van foto's en het zelfstandig buitenspelen.

Tweede maand gesprek

Na enkele maanden nodigen we de ouders uit voor een gesprek. We wisselen dan uit hoe het met het kind gaat op de bso.

Oudergesprek

Wij nodigen de ouders 1x per jaar uit voor een oudergesprek om bijzonderheden van het kind door te spreken. Dat doen we aan de hand van het F2.43 observatieformulier welbevinden. Er kunnen ook andere momenten aanleidingen zijn voor een oudergesprek, zowel op initiatief van de ouders als van een van onze pm-ers.

8.4 Schriftelijke informatie

Digitaal communicatieplatform 'Mijn Kind'

Op onze vestiging maken we gebruik van het digitale platform 'Mijn Kind'. Via een iPad communiceren we met ouders over de belevenissen van de kinderen op de groep. De berichten kunnen worden aangevuld met foto's van de activiteiten. Het platform kan ook gebruikt worden voor vragen en mededelingen aan ouders. Ouders krijgen toegang met persoonlijke inloggegevens, via een button op onze website of de *Mijn Kind* App op hun telefoon of tablet. Zij kunnen de berichten en foto's direct na plaatsing zien, hierop reageren en zelf een bericht of foto plaatsen.

Als ouders hun account voor *Mijn Kind* activeren, geven zij wel of geen toestemming voor het fotograferen van hun kind voor dit platform. Deze keuze is te allen tijde te wijzigen.

Meer informatie over het platform en de beveiliging van de gegevens kunnen ouders teruglezen op partou.nl/mijnkind

Eigenaar
afd. Kwaliteit & Processen
Vestigingsnaam
Partou bso Twaalfbunder 2
Bestandsnaam basiswerkplan
F2.18 Pedagogisch werkplan bso

Versie basiswerkplan
maart 2015
Laatste wijziging vestiging specifieke inhoud
januari 2017

Alle aandachtspunten voor het werken met de iPad en communiceren via het platform zijn te vinden in de '**App werkinstructies**' op de iPad. De '**wegwijs App**' op de iPad geeft uitleg over de verschillende functionaliteiten van het platform.

Nieuwsbrief

Gemiddeld 1x per 3 maanden ontvangen de ouders digitaal een nieuwsbrief met alle wetenswaardigheden van de bso.

Activiteiten boekje

Ouders en kinderen worden vooraf per half jaar en daarnaast per vakantie d.m.v. het activiteitenboekje geïnformeerd over locatie, rooster pm-ers, thema's, activiteiten, workshops en uitstapjes.

8.5 Oudercontact momenten

Elk jaar organiseren we in samenwerking met het team en de oudercommissie een feest voor alle ouders en kinderen van de bso.

Ouderavonden kunnen wisselende thema's hebben, bijvoorbeeld over hoe een dag op de bso verloopt (met foto's en filmmateriaal), of we nodigen een externe partij uit die een lezing houdt over een aan opvoeding en verzorging gerelateerd onderwerp. Ouderavonden worden niet jaarlijks georganiseerd.

8.6 Website

Op www.partou.nl hebben we onze eigen pagina's. Sommige pagina's zijn openbaar en geven feitelijke informatie over onze bso (aantal groepen, openingstijden enz.). Daarnaast ontvangen ouders via het digitale communicatieplatform 'Mijn Kind', een afgeschermd omgeving, berichten en foto's over de belevenissen van hun kinderen op het kinderverblijf. Zij krijgen toegang tot dit platform via een button op onze website of via een app op hun telefoon of tablet.

8.7 Oudercommissie

De oudercommissie van ons kinderverblijf behartigt de belangen van kinderen en ouders van onze vestiging, bevordert de communicatie tussen de ouders en de medewerkers en adviseert over onder meer voeding, spel- en ontwikkelingsactiviteiten, veiligheid en gezondheid binnen de bso. De bevoegdheden, samenstelling, benoeming en verkiezing verlopen volgens het Reglement Oudercommissies. De oudercommissie komt ongeveer 4 keer per jaar bij elkaar. Er worden notulen gemaakt van de bijeenkomsten.

8.8 Exit enquête

Als de kindplaats is beëindigd, ontvangen ouders een exit enquête met vragen over hun ervaringen met onze bso. Deze evaluatie kan input zijn voor verbeteracties.

9 Borging van de kwaliteit

Onze bso is onderdeel van de landelijke organisatie Partou. Partou is een 'formule' bedrijf. Dat betekent dat alle kinderverblijven van Partou weliswaar onderling kunnen verschillen (bijvoorbeeld in gebouw, inrichting, personeelssamenstelling), maar altijd binnen centrale kaders. Die gelden o.a. voor het pedagogisch beleid en de kwaliteit van de dienstverlening. Deze zaken zijn vastgelegd in het kwaliteitshandboek van Partou. Dit geeft ouders de zekerheid dat alle pm-ers op dezelfde deskundige wijze werken en dat de kwaliteit van de opvang is gewaarborgd.

9.1 Personeel en opleiding

Alle pm-ers in ons team zijn gekwalificeerd. De kwalificatie-eisen om als pm-er te mogen werken zijn vastgelegd in de CAO Kinderopvang. Deze cao is op www.partou.nl te vinden voor ouders. Regelmatig worden wij op de groep ondersteund door stagiaires. Zij volgen de opleiding PW3, PW4 of Helpende Welzijn. De stagiaires bieden ondersteuning bij de verzorging van kinderen, bij de uitvoering van activiteiten, maar hebben niet de eindverantwoordelijkheid. Ook zijn er werknemers die een werk-/leertraject volgen, deze werknemers krijgen gedurende de opleiding steeds meer verantwoordelijkheden. In het Beroeps Praktijk Vorming (BPV) beleidsplan is vastgelegd wanneer een werknemer die een werk-/leertraject volgt bepaalde taken mag uitvoeren. Het BPV-beleidsplan is in te zien op de vestiging. Werknemers die een werk-/leertraject volgen en stagiaires worden ingezet conform de eisen zoals deze zijn beschreven in de CAO Kinderopvang.

9.2 Ondersteuning op de groep door andere volwassenen

In principe maken wij geen gebruik van vrijwilligers. Voor extra activiteiten zoals een workshop, trekken we uitsluitend gediplomeerde krachten aan. Zij moeten net als iedereen die in de kinderopvang werkt een zogenaamde VOG overleggen voordat ze hun activiteiten bij ons starten. We maken een uitzondering voor bijvoorbeeld een ouder of grootouder die af en toe komt voorlezen of als het een eenmalige activiteit of workshop betreft kan afgezien worden van de VOG. De pm-er is dan altijd als begeleider aanwezig bij deze activiteit.

9.3 Werkinstructies/protocollen

Het algemeen pedagogisch beleid is onderdeel van het kwaliteitshandboek van Partou. Naast het algemeen pedagogisch beleid zijn hier ook allerlei werkinstructies en protocollen in opgenomen, bedoeld om de veiligheid en gezondheid van de kinderen en de kwaliteit van de leefomgeving op de bso zo goed mogelijk te borgen. Zo zijn er instructies en (veiligheids)eisen bij het ondernemen van een uitstapje en hoe we omgaan met pesten. Deze werkinstructies en protocollen worden continue geëvalueerd en bijgesteld. Niet alleen door aanpassingen van richtlijnen door bijvoorbeeld de GGD of het Voedingscentrum, maar ook door reacties van de pm-ers, managers en ouders.

9.4 Niet tevreden? Vertel 't ons.

Goede samenwerking tussen ouders en medewerkers is in het belang van het welzijn van de kinderen. Daar zetten wij ons van harte voor in. Het kan voorkomen dat u van mening verschilt met een medewerker of ergens ontevreden over bent. Wij vragen u dit bespreken met de betreffende medewerker of met de vestigingsmanager.

Klachten worden afgehandeld conform hoofdstuk 1.4.7 Klachten van het kwaliteitshandboek van Partou. Het klachtenreglement is voor ouders beschikbaar op onze website.

9.5 Observatie welbevinden

Kinderen moeten zich voor alles prettig en op hun gemak bij ons voelen. Daarom staan we regelmatig stil bij de vraag of kinderen zich welbevinden. Welbevinden is immers een belangrijke voorwaarde om je goed te kunnen ontwikkelen. We maken daarbij gebruik van observatieformulieren, als ondersteuning. Minimaal eenmaal per jaar observeren we aan de hand van de observatielijst het gedrag/welbevinden van elk kind. De bevindingen vullen we in op het observatieformulier. In de observatie welbevinden voor kinderen in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar, is een evaluatie opgenomen die de kinderen (evt. met behulp van de pedagogisch medewerker) zelf mogen invullen. In dit evaluatieformulier met als titel: 'jouw mening is belangrijk' wordt aan het kind gevraagd om een mening te geven hoe zij de BSO ervaren.

Per kind bespreken onze pm-ers en de manager de **observatie**formulieren en worden er zo nodig acties tot verbetering in gang gezet. Tijdens het oudergesprek bespreken we de formulieren en acties met de ouders. Overigens wordt de privacy van kinderen en ouders beschermd, en worden de formulieren in een afgesloten kast bewaard en na twee jaar vernietigd.

Deze observatie is voor onze pm-ers een aanvullende werkwijze om nog meer inzicht te krijgen in de ervaringen van de kinderen waarmee zij dagelijks omgaan en de wijze waarop zij ze zo goed mogelijk kunnen begeleiden.

Als de ontwikkeling van een kind anders verloopt

Niet altijd verloopt de ontwikkeling van een kind volgens verwachting. Soms krijgen we ook te maken met gedragsproblemen, ontwikkeling stoornissen, lichamelijke of verstandelijke beperkingen.

Wij hebben samen met de ouders een signalerende rol, maar kunnen niet diagnosticeren. Zodra onze pm-ers zich zorgen maken, wordt dit met de ouders besproken. Wij horen het ook graag van de ouders als die zich zorgen maken. Samen zullen we dan bekijken hoe de zorgen kunnen worden weggenomen en hoe het kind extra kan worden ondersteund en gestimuleerd in zijn ontwikkeling.

Ons uitgangspunt is altijd het welbevinden van het kind. We kunnen niet altijd de zorg en aandacht bieden die een kind nodig heeft. Soms komen we tot de conclusie dat een kind niet op zijn plek is bij ons. Wij stellen onszelf daarom altijd de vraag: "Is de plek bij ons op de opvang de beste plek voor het kind?" Vanuit dat oogpunt bekijken we ook of we kinderen met een beperking of ontwikkelingsproblemen goede opvang kunnen bieden. Wat de mogelijkheden zijn hangt echter altijd af van de specifieke situatie.

9.6 Analyse van de pedagogische kwaliteit

Wij analyseren jaarlijks de pedagogische kwaliteit van onze vestiging. Hiervoor gebruiken we de observatielijst kwaliteit van de leefomgeving. Naar aanleiding van de resultaten hiervan stellen we verbeterpunten vast die we opnemen in ons jaarplan. De resultaten van de analyse van de pedagogische kwaliteit wordt besproken met de oudercommissie.

9.7 Veiligheid en gezondheid

Op onze vestiging zijn alle veiligheids- en gezondheidsfactoren in kaart gebracht. Deze, en eventuele nieuwe factoren, worden jaarlijks beoordeeld op basis van de methoden van Stichting Consument en Veiligheid, het Landelijk Centrum voor Hygiëne en Veiligheid en de digitale risicomonitor.

Deze zogenaamde risico-inventarisatie beschrijft de veiligheidsrisico's die de opvang van de kinderen met zich meebrengt: verbranding, vergiftiging, verdrinking, valongevallen, verstikking, verwondingen, beknelling, botsen, stoten, steken en snijden. Bij de risico-inventarisatie gezondheid wordt gekeken naar ziektekiemen, binnenmilieu, buitenmilieu en medisch handelen. De oudercommissie brengt advies uit op het gevoerde beleid ten aanzien van de risico-inventarisaties en de plannen van aanpak.

De risico-inventarisatie gaat uit van normen én van het (soms onvoorspelbare) gedrag van kinderen. Jaarlijks stelt de GGD vast of deze inventarisatie en de hieraan gekoppelde evaluatie op de juiste wijze en volledig is uitgevoerd. De risico-inventarisatie en een afschrift van het inspectierapport van de GGD liggen op onze vestiging ter inzage. Het inspectierapport is ook te vinden via de vestigingspagina's.

Eigenaar
afd. Kwaliteit & Processen
Vestigingsnaam
Partou bso Twaalfbunder 2
Bestandsnaam basiswerkplan
F2.18 Pedagogisch werkplan bso

Versie basiswerkplan
maart 2015
Laatste wijziging vestiging specifieke inhoud
januari 2017

9.8 Deskundigheidsbevordering

Zoals benoemd in het algemeen pedagogisch beleidsplan worden onze pm-ers op verschillende manieren ondersteund. Die ondersteuning is afgestemd op de individuele behoefte van elke pm-er.

Interactiebegeleiding neemt daarbij een belangrijke plek in, omdat de interactieprincipes de basis vormen van ons pedagogisch handelen. Structureel krijgen pm-ers interactiebegeleiding in contact met kinderen.

Daarnaast worden er verschillende pedagogische verdiepingscursussen aangeboden voor pm-ers en vestigingsmanagers, afgestemd op de behoefte van de vestiging.